

[A] Our rabbis taught: It happened that a certain student came before R. Joshua. He said to him: "Is the evening prayer optional or compulsory?" He said to him: "Optional." He came before R. Gamaliel. He said to him: "Is the evening prayer optional or compulsory?" He said to him: "Compulsory." He said to him: "But R. Joshua told me 'optional'!" He said to him: "Wait until the shield-bearers enter the *bet midrash*."

[B] When the shield-bearers entered, the questioner stood and asked: "Is the evening prayer optional or compulsory?" R. Gamaliel said to him: "Compulsory." R. Gamaliel said to the sages: "Is there anyone who disagrees concerning this matter?" R. Joshua said to him: "No." He said to him: "But they told me 'optional' in your name!" He said to him: "Joshua, stand on your feet, and let them testify against you."

[C] R. Joshua stood on his feet and said: "If I were alive and he dead—the living can contradict the dead. But now that I am alive and he is alive—how can the living contradict the living?"

[a]⁶ And it happened that a certain student came and asked R. Joshua: "What is [the law concerning] the evening prayer?" He said to him: "Optional." He came and asked R. Gamaliel: "What is [the law concerning] the evening prayer?" He said to him: "Compulsory." He said to him: "But R. Joshua told me 'Optional'!" He said to him: "Tomorrow, when I enter the *bet hava'ad*, stand and ask this law."

[b] On the next day, that student stood and asked R. Gamaliel: "What is [the law concerning] the evening prayer?" He said to him: "Compulsory." He said to him: "But R. Joshua told me 'optional'!" R. Gamaliel said to R. Joshua: "Is it you who says 'optional'?" He said to him: "No." He said to him: "Stand on your feet, and let them testify against you."

[D] R. Gamaliel was sitting and teaching, and R. Joshua was standing on his feet, until all the people shouted and said to Huzpit the *turgeman*: "Stop," and he stopped.⁷ They said: "How long will he go on troubling him? In Rosh Hashana, last year he troubled him; in Bekhorot, he troubled him in the matter of R. Zadok;⁸ now too he troubles him. Let us remove him.

[d] And R. Gamaliel was sitting and teaching, and R. Joshua was standing on his feet, until all the people shouted and said to R. Huzpit the *meturgeman*: "Dismiss the people." They said to R. Zenon the *hazzan*: "Say 'Begin'"; and he said: "Begin."⁹ [This passage is obscure.] And all the people stood on their feet and said to him: "For upon whom has your evil not come always?" (Nahum 3:19)

[E] "Whom shall we appoint? Shall we appoint R. Joshua?—he is involved in the matter. Shall we appoint R. Aqiva?—he might be punished, because he has no ancestral merit. Rather, we shall appoint R. Elazar b. Azaria, for he is wise [*hakham*], and he is rich, and he is tenth [in descent] from Ezra." He is wise—if one asks him, he can answer him. And he is rich—if he has to go to the court of the Caesar to pay honor, he too can go pay honor. And he is tenth [in descent] from Ezra—he has ancestral merit, and he cannot be punished.

[f] They went and appointed R. Elazar b. Azaria to the academy (*yeshiva*). He was sixteen years old, and his whole head became full of gray hair.

[e] And R. Aqiva was sitting and feeling troubled, and he said: "It is not that he is a more learned man than I, but he is more a descendant of great people than I. Happy is the man whose forefathers have gained privilege for him! Happy is the man who has a peg on which to hang!" And what was R. Elazar b. Azaria's peg? That he was the tenth generation from Ezra.

[F] They went and said to him: "Is it agreeable to the master to become head of the academy [*resh metivta*]?"⁹ He said to them: "I will go and consult my family." He went and consulted his wife. She said to him: "Perhaps they

7. Lit. "Stand," and he stood"—as R. Joshua had been forced to do.

8. I have translated Rosh Hashana and Bekhorot as referring to the tractates by those names in which similar stories of R. Joshua's humiliation by R. Gamaliel appear (mRosh Hashana 2:8–9 and bBekhorot 36a). See Goldenberg, "Deposition of Rabban Gamaliel II," p. 172. They may, however, refer to the issues under controversy.

9. Isaiah Gafni discusses the variant *denimlikh* and its equivalence to the phrase in the printed text in "Yeshiva and Metivta" [Hebrew], Zion 43 (1978): 32.

will remove you." He said to her: "Let a man use a valuable cup for one day, and let it be broken on the next." She said to him: "You have no white hair." That day he was eighteen years old. A miracle occurred to him, and eighteen rows of his hair turned white. And that is why R. Elazar b. Azaria said: "Behold, I am *as if* seventy years old"—and not "seventy years old."

[G] It was taught: That day they removed the doorkeeper, and permission was given to the students to enter. For R. Gamaliel used to announce, saying: "Any student whose inside is not like his outside shall not enter the *bet midrash*." That day a number of benches were added. R. Yochanan said: "Abba Joseph and the rabbis dispute this; one said 400 benches, and one said 700 benches."

[H] R. Gamaliel's mind was disturbed. He said: "Perhaps, God forbid, I have withheld Torah from Israel." He was shown in a dream white casks filled with ashes. But it was not so; that was shown to him to settle his mind.

[G'] It was taught: 'Eduyot was studied on that day—and wherever we say "on that day," it was on *that day*¹⁰—and there

[g] And how many benches were there? R. Jacob b. Sisi said: "There were eighty benches of scholars there, excluding those standing behind the fence." R. Yosi b. Abun said: "There were 300 there, excluding those standing behind the fence."

[g'] As we learn there: On the day that they seated R. Elazar b. Azaria in the academy [*yeshiva*].¹¹ We learn there:

10. Y.N. Epstein, *Mevo'ot le-Sifrut ha-Tanna'im* (Jerusalem and Tel Aviv, 1964), pp. 422–425, discusses the meaning of the phrase "on that day," suggesting that it should not be understood literally. Ephraim E. Urbach suggests that the phrase here translated "Eduyot was studied on that day" means that "testimonies" beginning with the words "on that day" were taught on that very day; see his "Class-Status and Leadership in the World of the Palestinian Sages," *Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities* 2 (1968): 59 n. 44.

The notion that Tractate 'Eduyot was, for the purposes of this narrative, taught on the day the rabbis took over and opened up the *bet midrash* is enticing in view of the tractate's traditional

was no law which had been left hanging in the *bet midrash* which they did not explicate. And even R. Gamaliel did not withhold himself from the *bet midrash* even for a moment, as we learn: On that day, Judah the Ammonite proselyte came before them in the *bet midrash*. He said to them: "Am I permitted to enter the congregation?" R. Gamaliel said to him: "You are forbidden to enter the congregation." R. Joshua said to him: "You are permitted to enter the congregation." R. Gamaliel said to him: "But it has already been said: 'An Ammonite or a Moabite shall not enter the congregation of the Lord' (Deut 23:4)." R. Joshua said to him: "And are Ammon and Moab still dwelling in their places? Sennacherib, king of Assyria, already has gone up and mixed up all of the nations, as it is said: 'And I have removed the boundaries of peoples and have plundered their treasures, and I have brought down their inhabitants as a mighty one' (Isa 10:13)—and anything that is separated, is separated from the majority." R. Gamaliel said to him: "But it already has been said: 'And afterward I shall return the captivity of the children of Ammon, says the Lord' (Jer 49:6)—and they already have returned." R. Joshua said to him: "But it already has been said: 'And I shall return the captivity of my people Israel' (Amos 9:14)—and they have not yet returned." Immediately, they permitted him to enter the congregation.

This *midrash* R. Elazar b. Azaria taught before the sages in Kerem beYavneh. And was there a vineyard [*kerem*] there? Rather, these are the scholars who used to be arranged in rows, like a vineyard.

agenda of resolving—or at least freezing—rampant controversy (t'Eduyot 1:1) as well as of the tractate's affirmation of respect for dissenters and the inclusion of all of Israel (t'Eduyot 1:4; 8:7).

11. For a discussion of the meaning of this term in Palestinian sources and a citation of earlier literature on this subject, see Gafni, "Yeshiva and *Metivta*," pp. 17–20.

[F'] R. Gamaliel said: "Since it is thus, I will go and appease R. Joshua." When he came to his house, he saw that the walls of his house were blackened. He said to him: "From the walls of your house it is apparent that you are a charcoal-burner [or: smith]."

[f'] Immediately, R. Gamaliel went to each one to appease him in his house. He went to R. Joshua. He found him sitting and making needles. He said to him: "Are these how you make a living?"

[E'] He said to him: "Woe to the generation of which you are the leader, for you do not know of the troubles of scholars, how they support themselves and how they sustain themselves." He said to him: "I submit to you; forgive me." He paid no attention to him. "Do it for the honor of my father." He was appeased. They said: "Who will go and tell the rabbis?"

[e'] He said to him: "And until now you need to know! Woe to the generation of which you are the leader!" He said to him: "I submit to you."

[D'] A certain washerman said to them: "I shall go." R. Joshua sent to the *bet midrash*: "Let him who wears the garment wear the garment; but shall he who does not wear the garment say to him who wears the garment: 'Take off your garment, and I shall wear it?'" R. Aqiva said to the rabbis: "Bolt the doors, so that the servants of R. Gamaliel do not come and trouble the rabbis."

[d'] And they sent to R. Blazar b. Azaria a certain launderer, and some say it was R. Aqiva.

[C'] R. Joshua said: "It is better that I get up and go to them." He came and knocked on the gate. He said to him: "Let the sprinkler son of a sprinkler sprinkle; but shall he who is neither a sprinkler nor the son of a sprinkler say to the sprinkler son of a sprinkler: 'Your water is cave water, and your ashes are from roasting?'" R. Aqiva said to him: "R. Joshua, have you been appeased? Have

[c'] He said to him: "Let the sprinkler son of a sprinkler sprinkle; but shall he who is neither a sprinkler nor the son of a sprinkler say to the sprinkler son of a sprinkler: 'your water is cave water, and your ashes are from roasting?'" He said to them: "Are you satisfied? I and you will rise early to the door of R. Gamaliel."

we done anything other than for your honor? Tomorrow, I and you will rise early to his door."

[B'] They said: "What shall we do? Shall we remove him? We learn [or: have a tradition] that one increases in sanctity but does not decrease. Shall one master teach one Sabbath, and one master one Sabbath? That will lead to jealousy. Rather, let R. Gamaliel teach three [or: two] Sabbaths, and R. Elazar b. Azaria one Sabbath." And this is what a master said: "Whose Sabbath was it? It was R. Elazar b. Azaria's."

[b'] Nevertheless, they did not depose him from his greatness; rather, they appointed him *'av bet din*.

[A'] And that student was R. Shimeon b. Yohai.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו עמוד ב - דף כח עמוד א

תנו רבנן: מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע,
אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה?
אמר ליה: רשות.
בא לפני רבן גמליאל.
אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה?
אמר לו: חובה.
אמר לו: והלא רבי יהושע אמר לי רשות?
אמר לו: המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש.

כשנכנסו בעלי תריסין,
עמד השואל ושאל: תפלת ערבית רשות או חובה?
אמר לו רבן גמליאל: חובה.
אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שחולק בדבר זה?
אמר ליה רבי יהושע: לא.
אמר לו: והלא משמך אמרו לי רשות?
אמר ליה: יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: אלמלא אני חי והוא מת - יכול החי להכחיש את המת,
ועכשיו שאני חי והוא חי - היאך יכול החי להכחיש את החי?

היה רבן גמליאל יושב ודורש,
ורבי יהושע עומד על רגליו,
עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן: עמוד!
ועמד.

אמרי: עד כמה נצעריה ונזילי,
בראש השנה אשתקד צעריה, בבכורות במעשה דרבי צדוק צעריה, הכא נמי צעריה,
תא ונעבריה!

מאן נוקים ליה?
נוקמיה לרבי יהושע? בעל מעשה הוא;
נוקמיה לרבי עקיבא? דילמא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות;
אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא.
הוא חכם - דאי מקשי ליה מפרק ליה,
והוא עשיר - דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אול ופלוח,
והוא עשירי לעזרא - דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש ליה.

אתו ואמרו ליה: נחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא?
אמר לה: איזיל ואימליך באינשי ביתי.
אול ואמליך בדביתהו.
אמרה ליה: דלמא מעברין לך?
אמר לה: [לשתמש אינש] יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר.
אמרה ליה: לית לך חירותא.
ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה, אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא.
היינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה - ולא בן שבעים שנה.

תנא: אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס.
שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: כל תלמיד שאין תוכו כברו - לא יכנס לבית המדרש.
ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי.

אמר רבי יוחנן: פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן - חד אמר: אתוספו ארבע מאה ספסלי, וחד אמר: שבע מאה ספסלי.

הוה קא חלשא דעתיה דרבן גמליאל.
אמר: דלמא חס ושלום מנעתי תורה מישראל.
אחזו ליה בחלמיה חצבי חירי דמליין קטמא.
ולא היא - ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה.

תנא: עדין בו ביום נשנית.
וכל הלכא דאמרין בו ביום - ההוא יומא הוה.
ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש שלא פירשה.
ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת,
דתנן: בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניהם בבית המדרש.
אמר להם: מה אני לבא בקהל?
אמר לו רבן גמליאל: אסור אתה לבא בקהל.
אמר לו רבי יהושע: מותר אתה לבא בקהל.
אמר לו רבן גמליאל: והלא כבר נאמר: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'" (דברים כ"ג).
אמר לו רבי יהושע: וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין? כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות,
שנאמר: "ואסיר גבלות עמים ונתנדוניהם שושנתו ואוריד כאביר יושבים" (ישעיהו י) - וכל דפריש מרובא פריש.
אמר לו רבן גמליאל: והלא כבר נאמר: "ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון נאם ה'" (ירמיהו מ"ט) - וכבר שבו.
אמר לו רבי יהושע: והלא כבר נאמר: "ושבתי את שבות עמי ישראל" (עמוס ט') - ועדין לא שבו.
מיד התירוהו לבא בקהל.

אמר רבן גמליאל: הואיל והכי הוה, איזיל ואפייסיה לרבי יהושע.
כי מטא לביתיה, חזינהו לאשיתא דביתיה דמשחרן.
אמר לו: מכותלי ביתך אתה ניכר שפתמי אתה.

אמר לו: איזיל לזור שאתה פרנסו,
שאי אתה יודע בצערך של תלמידי חכמים במה הם מתפרנסים ובמה הם נוזנים.
אמר לו: נעניתי לך, מחול לי!
לא אשגח ביה.
עשה בשביל כבוד אבא?
פייס.
אמרו: מאן ניזיל ולימא להו לרבנן?

אמר להו ההוא כובס: אנא איזילא.
שלח להו רבי יהושע לבי מדרשא: מאן דלביש מדא ילבש מדא,
ומאן דלא לביש מדא ימר ליה למאן דלביש מדא שלח מודך ואנא אלבשיה?
אמר להו רבי עקיבא לרבנן: טרוקו גלי, דלא ליתו עבדי דרבן גמליאל ולצערו לרבנן.

אמר רבי יהושע: מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגבייהו.
אתא, טרף אבבא.
אמר להו: מזה בן מזה יזה, ושאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה: מימיך מי מערה ואפרך אפר מקלה?
אמר לו רבי עקיבא: רבי יהושע, נתפייסתו? כלום עשינו אלא בשביל כבודך? למחר אני ואתה נשכים לפתחו.

אמרו: היכי נעביד?
נעבריה - גמרי: מעלין בקדש ואין מורדין!
נדרוש מר חדא שבתא ומר חדא שבתא - אתי לקטאווי!
אלא: לדרוש רבן גמליאל תלתא שבת, ורבי אלעזר בן עזריה חדא שבתא.
והיינו דאמר מר: שבת של מי היתה - של רבי אלעזר בן עזריה היתה.

ואותו תלמיד - רבי שמעון בן יוחאי הוה.

תלמוד ירושלמי ברכות ז"א -- דף ז עמוד ג - עמוד ד

מעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע תפילת הערב מהו אמר ליה רשות בא ושאל את רבן גמליאל תפילת הערב מהו אמר ליה חובה אמר לו והא רבי יהושע אמר לי רשות אמר לו למחר כשאכנס לבית הוועד עמוד ושאל את ההלכה הזאת

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל תפילת הערב מהו אמר לו חובה אמר לו הא רבי יהושע אמר לי רשות אמר רבן גמליאל לר' יהושע את הוא אומר רשות אמר ליה לאו אמר לו עמוד על רגליך ויעידוך

והיה רבן גמליאל יושב ודורש ורבי יהושע עומד על רגליו עד שרינונו כל העם ואמרו לר' חצפית התורגמן הפטר את העם אמרו לרבי זינן החון אמור התחיל ואמר התחילו ועמדו כל העם על רגליהם ואמרו לו כי על מי לא עברה רעתך תמיד

הלכו ומינו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה בן שש עשרה שנה ונתמלא כל ראשו שיבות

והיה רבי עקיבה יושב ומצטער ואמר לא שהוא בן תורה יותר ממני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבתיו אשרי אדם שיש לו יתד במי להתלות בה וכי מה היתה יתידתו של רבי אלעזר בן עזריה שהיה דור עשירי לעזרא

וכמה ספסלין היו שם רבי יעקב בן סיסי אמר שמונים ספסלים היו שם של תלמידי חכמים חוץ מן העומדין לאחריו הגדר רבי יוסי ביר' אבון אמר שלש מאות היו שם חוץ מן העומדין לאחריו הגדר

כיי דתנינן תמן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה תמן תנינן זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם ביבנה וכי כרם היה שם אלא אילו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות ככרם

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד לפייסו בביתו אול גבי ר' יהושע אשכחיה יתיב עביד מחטין אמר ליה אילין את חיי

אמר ליה ועד כדון את בעי מידעי אוי לו לדור שאתה פרנסו אמר לו נענית לך

ושלחון גבי רבי אלעזר בן עזריה חד קצר ואית דמרין רבי עקיבא הוה

אמר לו מי שהוא מזה בן מזה יזה מי שאינו לא מזה ולא בן מזה יימר למזה בן מזה מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה אמר לו נתרציתם אני ואתם נשכים לפתחו של ר"ג

אף על פי כן לא הורידו אותו מגדולתו אלא מינו אותו אב בית דין

